

Apstiprināts Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plāns laika posmam no 2023.gada līdz 2035.gadam

Foto: Jānis Zilvers

Gaujas Nacionālais parks (GNP) atrodas Vidzemē un ir izveidots 1973. gadā. Tas ir vecākais nacionālais parks Latvijā un otrs vecākais Baltijā. Kopš 2004. gada GNP ir iekļauts Eiropas Savienības (ES) nozīmes aizsargājamo teritoriju Natura 2000 tīklā. Atbilstoši administratīvajam iedalījumam šobrīd GNP ietilpst 4 novadu teritorijās – Cēsu, Saulkrastu, Siguldas un Valmieras novadā. ES nozīmes biotopi aizņem 18 580 ha jeb vairāk nekā 20% no GNP teritorijas. Lielākās aizsargājamo biotopu platības aizņem dažādi aizsargājami mežu biotopi. Cita ļoti nozīmīga biotopu grupa ir alu un iežu atsegumi. GNP esošie veido ievērojamu daļu no šo biotopu kopējās platības Latvijā.

GNP dabas aizsardzības plāns (DA plāna) izstrādts Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā ES Kohēzijas fonda projekta “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” (Nr. 5.4.2.1./16/I/001) norises laikā. DA plāna izstrādes laikā ir notikušas konsultācijas ar dažādu institūciju speciālistiem, fokusgrupu diskusijas un tikšanās ar pašvaldību pārstāvjiem, zemes īpašniekiem un dažādu interešu grupu pārstāvjiem (tūrisma operatori, aktīvo sporta veidu pārstāvji, meža īpašnieki u.c.). Visu plāna izstrādes laiku interesenti tika aicināti sniegt savus priekšlikumus par paredzētajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Saņemti rakstiski un mutiski komentāri, priekšlikumi un informācija no teritorijas

iedzīvotājiem un apmeklētājiem. Ir veikta GNP iedzīvotāju un apmeklētāju aptauja.

GNP likumā noteiktais teritorijas aizsardzības mērķis ir “aizsargāt parka mazpārveidotas dabas teritorijas, kam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, iežu atsegumus, reljefa formas, laukakmeņus, avotus (valsts un vietējās nozīmes ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi), kā arī tipiskās ainavas, dabas un kultūras pieminekļus un veicināt dabas tūrismu un teritorijas ilgtspējīgu attīstību”. Līdz ar to teritorijas izpētē, aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu un pasākumu noteikšanā uzsvērtā dabas, ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību nozīme, rēķinoties, ka tās ietekmē sociālekonomisko apsvērumu diktēts pieprasījums pēc dažāda veida resursiem, kas var būt pretrunā ar šo vērtību saglabāšanu vismaz līdzšinējā kvalitātē.

Veicot teritorijas izpēti un apkopojot informāciju, konstatēti vairāki dabas vērtības negatīvi ietekmējoši faktori. Nozīmīgākie ietekmējošie faktori ir antropogēnā ietekme – mežsaimnieciskā darbība, vēsturiskā purvu un pārmitro mežu platību nosusināšana, lauksaimniecības intensificēšanās vai grūti apsaimniekojamu lauksaimniecības platību pamešana. Atsevišķos gadījumos arī apmeklētāju plūsma teritorijā, kā arī apdzīvotu teritoriju ietekme. Piemēram, nepietiekami attīrītu notekūdeņu novadīšana ūdens objektos, atkritumu pārvaldība, invazīvo sugu izplatīšanās apdzīvotu vietu tuvumā. Šie faktori apkopoti DA plānā.

Kā papildu instruments teritorijas zonējuma un aizsardzības un apsaimniekošanas nosacījumu izstrādē izmantots ekosistēmu pakalpojumu novērtējums. Lai nodrošinātu izvirzītos ilgtermiņa un īstermiņa mērķus, ir izstrādāts GNP apsaimniekošanas pasākumu plāns. Tas paredzēts laika periodam no 2023.gada līdz 2035.gadam. Taču tie ir pārskatāmi un maināmi, ņemot vērā monitoringa rezultātus, kā arī, ja rodas kādi neparedzēti apstākļi, izmaiņu nepieciešamību zinātniski pamatojot.

Ir sagatavots priekšlikums teritorijas funkcionālā zonējuma grozījumiem, mainot funkcionālo zonu iedalījumu. Papildu līdzšinējām stingrā režīma zonai, dabas lieguma zonai, ainavu aizsardzības zonai un neitrālajai zonai, ieviešot dabas parka zonu, savukārt, atsakoties no kultūrvēsturiskās zonas un tajā ietilpstošās teritorijas integrējot citās funkcionālajās zonās.

DA plāna izstrādes laikā tika apkopoti un iegūti jauni dati par dabas vērtībām un to ietekmējošiem faktoriem daudz augstākā detalizācijā, tāpēc GNP teritorija ir sadalīta precizētās funkcionālās zonās, ņemot vērā GNP esošo zonējumu, tādējādi nodrošinot spēkā esošā zonējuma pēctecību, bet, precizējot to atbilstoši teritorijas aktuālajam novērtējumam, esošajai situācijai un aktuālajiem datiem.

Atbilstoši likumā noteiktajam, GNP DA plāns publicēts Dabas aizsardzības pārvaldes tīmekļvietnes sadaļā Gaujas Nacionālais parks.